

«Утверждаю»
Директор школы
 Г.К.Басова
« 2 » 08 2019г.

Рабочая программа
по родному (марийскому) языку
для учащихся 8 класса
на 2019-2020 учебный год

Рассмотрено на заседании
методобъединения
Протокол № 1
« 31 » 08 2019 г.
Руководитель методобъединения
 С.С.Пирогова

«Согласовано» зам. по УВР
 В.И.Волкова
« 31 » 08 2019 г.

Умылтарымаш.

8-ше класслан марий йылме дене рабочий программыв государственнй стандартын федеральнй компонентшылан энертен возымо. Тыгак 2004 ийысе Базиснй планым шотыш налме.

8-ше класслан марий йылме дене рабочий программыв возымо годым Марий йылме программе 5-11 класслан 2004 ийыште лекшылан энертыме, тунемше-влакын ийготыштым да шинчымаш кўкшытшым шотыш налме. 8-ше класслан «Марий йылме» учебникым Кузнецов В.В. да Кузнецова Н.В. ямдыленыт. Учебникым Марий книга савыктыш 2010 ийыште лукмо. 8-ше классыште арняш йылмылан 2 шагат ойыралтеш. Идалык мучко – 68 шагат.

Марий йылме школышто – ушан-чолга у тукумым куштымо ўшанле йон.

Марий йылме дене тунуктымаш пашам кыдалаш школлаш лукмо шинчымаш стандартым, Марий образовательнй учрежденийын кугыжаныш концепцийжым, этнокультурнй компонентан учебнй план-влакым, методикын йодмыжым шотыш налын пашам ыштыман.

Марий йылме школышто суапле шонымаш дене тунемалтеш:

- йылмым икте-весе дене кылым кучымо, ваш-ваш умылымо эн сай йон семын аклен, илыш-йўлаште, тунеммаште да ончыклык пашаште тудын дене пайдаленен моштышо у тукумым кушташ;
- тидлан верч йылмын тўн закон дене правилже-влак нерген пенгыде шинчымашым пуаш;
- марий калыкын культуржо дене палдарен, тудын сенымашыжым тўзатен шукемден моштышо тукумым кушташ; тудо шочмо калыкын поро койыш-шоктыш да илыш-йўла ойыртежым арален кодаш да шке ўмыр-пўрымашыштыже умбакыже шуяш ямде лийшаш.

Паша икте почеш весе ешаралтынак лектеш. Нунын коклаште поснак кўлешанже тыгай:

- йылмын сералжым (сылнештыраме йенжым) палаш да кучылт мошташ;
- эн ончычак кутырымо йылмым лывырташ.

Текстым шкевуя чонымо годым кум тўн сомыл чак кылдалтшаш:

- мом каласаш шонымо возышо-ойлышо енлан шканжат, молыланат раш лийже;
- текст логико-композиционнй мogyрым чаткан ышталтше (ик ужаш весе дене кылдалтше, ик шонымаш гыч весе курылтде длектын шогыжо);
- йылме лывырге, чын да ару лийже.

8 классыште тўн шотышто синтаксис ден пунктуаций тунемалтыт: мут сочетаний, простой предложений, ик составан предложений-влак да т.м.

Программан ойыртежже тыгай: тудо

- школышто тунуктымо пашам марий йылме наукин кызыт виянме кўкшытшо деке лишемда;

- тыгодымак тўрло йодыш гыч утларак кўлешанжым йочалан умылаш лийшыжым веле тунемаш темла;

- теорийым практика дене чак кылдаш - налме шинчымашым кучылт мошташ - корным палемда.

Программе ваш кылдалтше кок ужашлан шелылтеш:

- тунемше йылме наукин тўрло ужашыж нерген теоретический шинчымашым налшаш;

- шинчымашым кучылт моштышаш (тунемше чаткан да лывырге йылме дене ойлен да возен моштышаш, препинаний знак-влакым йонылыш деч посна шындышаш).

Йылме лывыртыме паша.

Текст да стиль нерген тунеммым ушештарен пенгыдемдымаш да келгемдымаш.

Публицистика стиль дене пашам умбакыже шуйымаш.

Йодышлан вашмут, мутлан «Шочмо йылмем – умыр йолташем».

Публицистика стиль сынан текст негызеш тичмаш але кучык изложенийым серымаш, тыгай текстым кучыкемден каласкалымаш.

Тун шотышто морально-этический темылан возымо текст дене паша.

Урем, ола, ял, историй да культур памятник нерген публицистика стиль дене серыме сочинений.

Морально-этический тема нерген шонкалымашан сочинений, мутлан: «Йолташ.. могай шергакан мут».

Илыш нерген шонкален каласкалыман сочинений.

Суретым лончылен шонкалыман сочинений.

Грамматический сочинений.

Деловой кагаз дене паша. Турло канаш (инструкций) дене палыме лиймаш.

Пырдыжгазет ден «Ямде лийлан» морально-этический тема нерген шонкалымашан статьям серымаш.

Тунемше ий мучашеш мом ыштен моштышаш

- мут сочетанийым, кок составан да ик составан простой предложений-влакым, вияш оян предложенийым синтаксически лончылен моштышаш;

- икгай членан, ойыралтше членан, обращения да пуртымо мутан простой предложенийым чонен моштышаш;

- кулеш годым подлежащий ден сказуемый коклаш тирем шынден моштышаш;

- 5-8 класслаште тунемме орфограмман мут-влакым возен моштышаш;

- текстын стильжым пален моштышаш; публицистика стиль сынан текст негызеш тичмаш але кучык изложенийым серен (каласкален) кертшаш; вер-шор нерген, морально-этический темылан сочиненийым серен кертшаш;

- чыла пашаштыжат литературный йылмын нормыжым эскерышаш. Марий йылме школышто предмет семын суапле шонымаш дене тунемалтеш. Йылмын сӧралжым пален да кучылт моштыман. Йылме ойыртемным шижын моштымым вияндаш. Шочмо йылмым тунуктымо тун цель – тунемше-влакын кутырымо-возымо йылмыштым лывырташ, вияндаш.

**Учебно-тематический план
по марийскому языку для 8 класса**

№/№ п/п	Раздел	Количество часов (всего)
1	Шочмо йылме- мыйынат йылме	1
2	7-ше классыште тунеммым ушештарымаш	5
3	Марий йылмын диалектше-влак. Литератур йылме	3
4	Мут сочетаний	7
5	Предложений	3
6	Предложенийын главный членже-влак. Подлежащий. Сказуемый	6
7	Предложенийын второстепенный членже- влак	9
8	Ик составан предложений	9
9	Икгай членан предложений	8
10	Ойыралтше членан предложений	6
11	Обращений. Пуртымо мут, мут сочетаний, предложений да ик тут дене каласалтше предложений-влак	6
12	Ушештарымаш.	5
	Итого	68

Учебная программа для 8 класса по марийскому языку

Сроки изучения учебного материала		№ уро-ка	Раздел, тема урока	Часы	Основные знания и умения	Контроль	Ключевые понятия
план	факт	1	Шочмо йылме – ылыш йолташ.	1	Йылмын кӱлешлыкше нерген умылтараш.	Мутланымаш	Йылме
		2	5-7 класслаште тунеммым ушештарымаш. Мутын составше да мут ышталтмаш.	1	Состав дене мутым лончылен мошташ, ик мут гыч вес мутым ыштен мошташ	Мутер диктант Заданий-влакым шуктымаш	
		3	Ойлымаш ужаш-влакым ушештарымаш.	1	Мутым морфологически лончылен мошташ	Мутер диктант, карточко-влак дене паша	Морфологий
		4	Глаголын лица, числа, жап, наклоненийже	1	Глаголым лица, числа дене вашталтен, жап формыш шынден мошташ	Ойырен лукмо диктант,	
		5	Причастий ден деепричастий	1	Причастийын турло формыжым рашемден мошташ; дееприч. могай улмыжым ойырен мошташ	Мутер диктант, «4-ше уто» модыш	
		6	Й.Л.П. Йоратыме пушенге нерген сочинений	1			

		7	Марий йылмын диалектше- влак. Литератур йылме Марий йылмын диалектше.	1	Диалект, говор, наречийым умылтарен мошташ	Опрос	
		8	Литератур йылме.	1	Турло стиль дене келшыше текстым возен мошташ, стильым умылтарен мошташ	Творческий паша	
		9	Тергымашан диктант	1	Пален налме шинчымашым пенгыдемдаш да тергаш.		
		10	Синтаксис да пунктуаций. Мут сочетаний Мут сочетаний да предложений (ушештарымаш)	1	Мут сочетаний ден предложенийын ойыртемштым ужын мошташ	Заданий- влакым шуктымаш	
		11	Мут сочетанийын чоналтмыже да грамматический значенийже.	1	Мут сочетанийын значенийжым умылтарен мошташ	Мут сочетанийы м ойырен лукмаш	Кыл
		12	Мут сочетанийыште мут-влакын кылдалтмышт.	1	Мут-влакын кылдалтме йоныштым палаш	Ойырен лукмо диктант	Йон
		13	Мут сочетаний ден предложений кокласе кыл да ойырем	1	Мут сочетаний нерген тунеммым иктешлен мошташ	Тест	
		14	Мут сочетаний нерген тунеммым иктешлымаш. Мут сочетанийым лончылымо радам	1	мут сочетанийым лончылен мошташ	Заданий- влакым шуктымаш	Радам, логика, ударений
		15	Грамм. сочинений		Чыла турло мут сочетанийым муын, ойырен мошташ, умыландарен мошташ		
		16	Контрольный диктант.	1	Пален налме шинчымашым пенгыдемдаш да тергаш.	Контроль- ный диктант	

	17	Предложений (2 ш.) Предложенийын чоналтмыже.	1	Предложенийын турло лиймыжым умылтарен мошташ	Йодышлан вашмут	шот
	18	Предложенийыште мут радам. Логический ударений.	1	Предложенийыште мут-влакым чын кылден мошташ, логич.ударенийым йук дене ойырен мошташ	Мутер диктант	состав
	19	Грамматический изложений. Лумым тунемше-влак шке пуат.	1	Нине предложений-влакым чонаш да кучылташ туныкташ.	Изложений	
	20	Предложенийын главный членже-влак. Подлежащий да сказуемый. Подлежащий да тудын каласалтмыже.	1	Подлежащий нерген шинчымашым келгемдаш да тўрлө ойлымаш ужаш дене каласалтмыжым умылтараш.	Мутер диктант	Подлежащ ий
	21	Сказуемый да тудын каласалтмыже. Простой глагольный сказуемый.	1	Чоналтме шот дене сказуемыйын тўрлө лиймыж нерген да простой сказуемый нерген умылтараш.		Сказуемы й
	22	Глагольный составной сказуемый.	1	Сказуемыйын неопределенный форман глагол, деепричастий да полшышо глагол дене каласалтмыжым умылтараш.		состав
	23	Лўман составной сказуемый.	1	Лўман составной сказуемый нерген шинчымашым пуаш, тудын моло сказуемый деч ойыртемалтмыжым умылтараш.		луман
	24	Подлежащий ден сказуемый коклаште тире.	1	Лўман составной сказуемыян предложенийыште знакым шындаш туныкташ.	Предупреди тельный диктант	тире
	25	Контрольный диктант. «Музык	1	Подлежащий ден сказуемый	Контроль-	

			да тазалык».		нерген шинчымашым да нунын коклаште знакым шынден моштымым тергаш.	ный диктант	
		26	Предложенийын второстепенный членже-влак. Дополнений.	1	Вияш да косвенный дополненийым, нунын түрлө грамматический форма дене каласалтмыштым умылтараш.	Таблица	Прямой косвенны й
		27	Определений.	1	Определенийын грамматический значенийжым рашемдаш, түрлө ойлымаш ужаш дене каласалтмыштым умылтараш.	Таблица	определен ий
		28	Приложений.	1	Приложений нерген шинчымашым пуаш, приложениан предложенийыште знакым шынден мошташ туныкташ.	таблица	приложен ий
		29	Сочинений «Шочмо йылмем – умыр йолташ».	1	Нине член-влакым кучылтын, предложенийым чонаш тунемаш	Сочинений	йолташ
		30- 31	Обстоятельство.	2	Обстоятельство (умландарыше член) значенийышт, түрлө лиймышт да морфологический формышт нерген умылтараш.	таблица	Умландар ыше член
		32	Йылмын стильже.	1	Тунемме стиль-влакым ушештараш да шинчымашым келгемдаш.	Сочинений- описаний	стиль
		33	Предложенийын второстепенный членже-влак.	1	Тиде тема почеш шинчымашым пенгыдемдаш да тергаш.	Шкевуя паша	член
		34	Контрольный диктант. «Тачана – тракторист».	1	Предложенийын второстепенный член-влакым чын возен моштымым тергаш.	Контроль- ный диктант	

	35	Ик составан простой предложений. Неполный предложений	1	Опр.-лич. предл-м ойырен да кучылт мошташ	Заданий-влакым шуктымаш	
	36	Сказуемыян ик составан предложений. Определенно-личный предложений.	1	Опр.-личный предложений-влакым чонен мошташ	Заданий-влакым шуктымаш	личный
	37	Неопределенно-личный предложений	1	Опр.-лич. ден неопр.-лич. пред.-влакым ойырен мошташ.	Йодышлан вашмут	Неопределенный
	38	Безличный предложений	1	Безличный предл. кучылт мошташ	Ойырен лукмо диктант	Безличный
	39	Изложений «Король ден шушпык»	1	Ик составан предложений-влакым возымаште кучылт моштым тергаш.	Изложений	
	40	Назывной предложений.	1	Назывной пред-ым моло пред.деч ойырен мошташ	Ойырен лукмо диктант	Назывной, номинативный
	41	Ик составан предложений-влак нерген тунеммым иктешлымаш	1	1 сост. да 2 сост. предложений-влакым ойырен мошташ.	Опрос, тест	состав
	42	Неполный предложений	1	Неполный предложений-влакым чонен мошташ	Грамматический диктант	
	43	Контрольный диктант.	1	Ик составан предложенийыште знак-влакым шынден моштым тергаш.	Контрольный диктант	
	44	Икгай членан предложений-влак. Икгай членан предложений нерген умылымаш.	1	Икгай член нерген шинчымашым ушештараш, келгемдаш, предложенийын составыштыже икгай членым муын мошташ,		икгай

					знакым шындаш да выразительно лудаш тунемаш.		
		45	Сочинительный союз дене кылдалтше икгай член-влак.	1	Икгай членан предложенийште түрлө союзым кучылташ, тудын пелен знакым шындаш туныкташ.		Сочинительный союз
		46	Проверочный диктант .	1	Знак шынден моштым тергаш.	Проверочный диктант	
		47	Икгай членан предложенийште иктешлыше мут.	1	Иктешлыше мут нерген шинчымашым пуаш, тыгай предложенийште знакым шындыме правил-влак дене палыме лияш.	Мутер паша	иктешлыше
		48	Иктешлыше мут пеленсе пунктуаций.	1	Иктешлыше мутан предложенийште знакым чын шынден мошташ туныкташ.	Шкевуя паша	пунктуация
		49	Икгай членан предложений почеш иктешлымаш.	1	Икгай членан предложений нерген шинчымашым пенгыдемдымаш.		
		50	Художник В.Р.Перовын «Тройка» сүретше почеш сочинений.	1	Түрлө ойыралт шогышо второстепенный членан предложений-влакым кучылтын, сүрет почеш сочиненийым возаш тунеммаш.	Сочинений	
		51	Контрольный диктант. «Ий кайымаш».	1	Икгай членан предложенийште знак-влакым шынден моштым тергаш.	Контрольный диктант	
		52	Ойыралтше членан предложений Ойыралтше член нерген умылымаш. Ойыралтше	1	Ойыралтше член-влакым икгай член-влак деч ойырен мошташ	Опрос	

			определений.				
		53	Ойыралтше приложений	1	Приложенийым ойырен мошташ	Тест	Ойырышо
		54	Ойыралтше умыландарыше член.	1	Ойыралтше умландарыше членым кучылт мошташ	Тест	определений
		55	Ойыралтше рашемдыше членан предложений	1	Чыла турло ойыралтше член-влакым муын, ойырен мошташ	Грамматический диктант	
		56	Изложений «Тумо нерген йомак»	1	Ойыралт шогышо второстепенный членан предложений-влакым возымаште кучылт мошташ туныкташ.	изложений	
		57	Контрольный диктант. «Робинзон Крузо».	1	Ойыралт шогышо второстепенный членан предложений-влакым возен да знак-влакым шынден моштым тергаш.	Контрольный диктант	
		58	Обращения, пуртымо мутан да ик мут дене каласалтше предложений-влак. Обращений, тудын годым знаком шындымаш.	1	Обращений нерген шинчымашым келгемдаш, тудын грамматический формыж дене палдараш.	Мутер диктант	
		59	Предупредительный диктант. «Порылык».	1	Предложенийыште обращенийым муын, кўлеш семын ойырен мошташ, могай ойлымаш ужаш дене каласалтмыжым пален мошташ туныкташ.	Предупредительный диктант	
		60	Пуртымо мут, мут сочетаний, предложений.	1	Пуртымо мут, мут сочетаний, предложенийым контекстыште муын мошташ да знаком чын шынден мошташ туныкташ.		

		61	Пуртымo мутышто, мут сочетанийыште, предложенийыште пунктуаций.	1	Пуртымo мут, мут сочетаний, предложенийым творческий пашаште кучылт мошташ, сылнын лудаш туныкташ.	Ойлымаш «Кенежым чодыраште»	
		62	Да, уке мутан да междометиян предложений-влак.	1	Да, уке мутан да междометиян предложений-влакым кутырымаште, возымаште кучылт мошташ.		
		63	Контрольный диктант. «Шымлу ик подкинде».	1	Да, уке мутан да междометиян предложенийым текстыште муын да знакым шынден моштымым тергаш.	Контрольный диктант	
		64	8-ше классыште тунеммым ушештарымаш. Синтаксис да пунктуаций.	1	Пален налме шинчымашым пенгыдемдаш.		Синтаксис , пунктуаци й
		65	Ик составан предложений-влак.	1	Ик составан предложенийын значенийже ден чоналтмыжым ушештараш.		состав
		66	Икгай членан да ойыралт шогышо второстепенный членан предложений-влак.	1	Икгай членан да ойыралт шогышо второстепенный членан предложений нерген шинчымашым ушештараш.	тест	Икгай, ойырышо
		67	Изложений «Шошын палыже».	1	Обращения, пуртымo мутан да ик мут дене каласалтше предложений-влак возымаште кучылт мошташ туныкташ.	Изложений	
		68	Итоговый контрольный диктант. «Кенеж каникул».	1	Синтаксис да пунктуаций раздел почеш пален налмым пенгыдемдымаш да таргымаш	Контрольный диктант	

Список рекомендуемой литературы для учащихся.

1. Иванов И.Г. Марий орфографий мутер. – Йошкар-Ола: Марий книга издательство, 2009.
2. Мустаев Е.Н. Марий синоним мутер. – Йошкар-Ола: Марий книга издательство, 1986.
3. Учаев З.В. Марий йылме: Теорий: 5-9 класслан учебник.. – Йошкар-Ола: Марий книга савыктыш, 1993.

Контрольно-измерительный материал.

1. Кузнецов В.В. да Кузнецова Н.В. Изложений сборник. 5-9 класслаште туныктышо-влаклан методический ой-канаш да текст-влак. – Йошкар-Ола: Марий книга савыктыш, 2010.
2. Иванова З.К., Тимофеева В.Т. Марий йылме пунктуаций дене диктант сборник: 5-9 класслаште туныктышо-влаклан. – Йошкар-Ола: Марий книга савыктыш, 1994.